

1. Raziskovalna organizacija:

Univerza v Ljubljani, Teološka fakulteta

2. Ime in priimek mentorja:

Irena Avsenik Nabergoj

3. Področje znanosti iz šifrantu ARRS:

6.11 Teologija

6.07 Literarne vede

4. Kontaktni e-naslov mentorja:

irena.avsenik-nabergoj@quest.arnes.si

5. Kratak opis programa usposabljanja:

Delovni naslov predlagane tematike je *Svetopisemske, antropološke in umetniške osnove podobe Marije v slovenski književnosti 19. in 20. stoletja*. Sveto pismo Nove zaveze vsebuje nekaj mest, ki Marijo predstavijo v različnih okoliščinah in vlogah v njeni človeški plemenitosti, a tudi omejenosti, a med drugim že nakazujejo njeno tipološko razmerje do temeljnih starozaveznih dogodkov. Figuralna in tipološka eksegeza vse od patristike dalje v podobi Marije vzpostavlja notranjo zvezo med Staro in Novo zavezo. Pregled zgodovine krščanske civilizacije kaže, da je Marija dosegla izjemen kulturni pomen. V splošnem občutju umetnikov presega doktrinarne postavke in institucionalne meje, ker simbolizira plemenitost ženske v vseh razsežnostih in odtenkih in predstavlja identifikacijsko figuro za lastno bivanjsko situacijo vsakega človeka. Kakor drugod po Evropi se je pri Slovencih podoba Marije pojavljala v ljudski pesmi in umetnem pesništvu, v baladah, povestih, dramah in drugih žanrih.

Kontekst podobe in vloge Marije v Svetem pismu in v krščanski tradiciji predstavlja poseben izziv za legitimacijo antropološke osnove presojanja Marijine podobe, v sodobni družbi predvsem v okviru feminističnega gibanja. Podobo Marije vsebujejo številne slovenske ljudske pesmi, pa tudi literarna dela slovenske in svetovne umetne književnosti. France Prešeren podobo Marije vključuje v pesnitev *Krst pri Savici*. Težišče raziskave bo na literaturi od druge polovice 19. st. do 2. svetovne vojne z avtorji: Janez Trdina (1830–1905, *Bajke in povesti o Gorjancih*), Josip Jurčič (1844–1881, *Sosedov sin*), Ivan Tavčar (1851–1925, *Janez Sonce, Cvetje v jeseni*), Fran Saleški Finžgar (1871–1962, *Sama*), Ivan Cankar (1876–1918, *Na klanecu, Hiša Marije Pomočnice, Mimo življenja, Podobe iz sanj ...*), Ivan Pregelj (1883–1960, *Mlada Breda*) in drugih. Ugotovitve analize del navedenih avtorjev bodo osnova za ugotavljanje, v kakšni vlogi omenjajo Marijo novejši avtorji (Ivan Sivec idr.), in za primerjavo z izbranimi deli iz svetovne književnosti (Petrarka, Shakespeare in nekateri novejši klasiki).

Umetnostni zgodovinar Lev Menaše je leta 1994 izdal obsežno monografijo *Marija v slovenski umetnosti*. Slovenska literatura doslej ni bila deležna podobne znanstvene obravnave, dr. Irena Avsenik Nabergoj pa je podobo Marije v slovenski književnosti orisala v svoji angleški monografiji *The Power of Love and Guilt. Representations of the Mother and Woman in the Literature of Ivan Cankar*. Frankfurt: Peter Lang, 2013. Pomembna opora za ustrezno opredelitev primerjalne metode bodo novejša študija o podobi Marije v evropski književnosti: Gary F. Waller, *The Virgin Mary in Late Medieval and Early Modern English Literature and Popular Culture*. Cambridge: Cambridge University Press, 2011, in druge mednarodno pomembne študije. V analizi izbranih literarnih besedil močnih umetniških osebnosti bo težišče na vprašanjih, kako se je podoba Marije spreminjala skozi čas in kako se to kaže v literarnih reprezentacijah; kako pesniki in pisatelji povezujejo vidik telesnosti, ženskosti in duhovnosti idr.